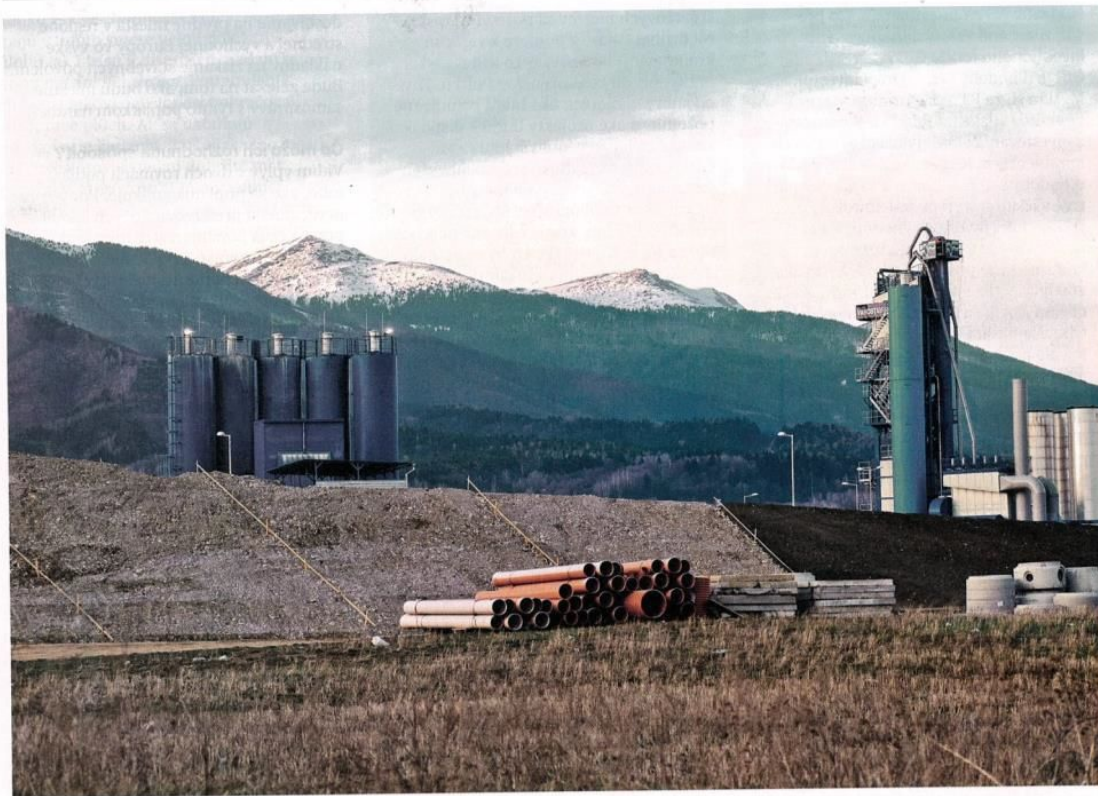

Vlna poklesu nezasiahla vlani všetkých stavivárov

Úbytky sa dotkli odvetví na špici rebríčka, polepšili si omietky, betón i štrk

Katarína Šebejová

Sľubný až dvojciferný nárast stavebnej výroby v predminulom roku vlani už nepokračoval. Vyhliadky na jej ďalšie zvýšenie sa nespĺnili. Naopak, realitou v roku 2016 je viac ako desaťpercentný pokles produkcie na hodnotu 4,87 miliardy eur. Odzrkadlil sa aj v tržbách, ktoré v stavebníctve poklesli až o takmer 14 percent. Producentov stavív sa výpadok v stavebnej výrobe dotkol nerovnomerne. Celkové tržby, ktoré v štatistickom vymedzení zahŕňajú aj dáta za

producentov skla a žiaruvzdorných materiálov, podľa dostupných údajov medziročne stúpili o 4,5 percenta, takmer na 1,5 miliardy eur. Z nich až 45 percent generovali podniky v zahraničí. Vývoj za skupiny produktov však bol rozdielny.

Podľa Zväzu výrobcov cementu (ZVC), v ktorom sú CRH Slovensko, Považská cementáreň v Ladcoch a Cemmac v Hornom Srní, mal stavebný sektor vlani špecifickú rytmiku vývoja. Celkom razantný úvod roka es-

te ovplyvnili realizácie projektov financovaných z eurofondov. Potom sa tempo postupne zvoľňovalo a chýbajúce infraštruktúrne projekty stavebnú výrobu oslabili. Spomalenie v novej výstavbe len sčasti kompenzovala rastúca hodnota opráv a údržby a produkcie v zahraničí.

Verejné investície stáli

Cementárenský priemysel má medzi producentmi stavebných materiálov lídra, spoloč-

4,87 mld. €

dosiahla hodnota stavebnej produkcie vlani, čo je viac ako desaťpercentný medziročný pokles

nosť CRH Slovensko so závodmi v Rohožníku a v Turni nad Bodvou. V prvej desiatke najväčších výrobcov podľa tržieb sú zvyčajne aj ďalší dvaja cementári. V minulom roku boli vystavení mimoriadne náročnej situácii, uviedol ZVC pre TREND. Zapríčinil ju nielen negatívny vývoj vo výstavbe a v príprave nových projektov v segmente inžinierskych stavieb, ale aj rast výrobných nákladov.

Počas vlaňajšieho roka totiž narástli ceny vstupných energií a palív, čo významne ovplyvnilo rast výrobných nákladov v cementárňach, konštatuje zväz. Cena plynu sa zvýšila od apríla 2016 na európskych burzách o približne 30 percent a index ceny uhlia, na ktorý je nadviazaná aj cena petroleu, stúpol na svetových trhoch na dvojnásobnú hodnotu. Tento vývoj negatívne ovplyvnil ceny vstupov, pričom realizačné ceny, ktoré sa na začiatku krízy neadekvátne znížili, ani v súčasnosti neodrážajú objektívne žiaducu úroveň.

ZVC tiež tvrdí, že ceny distribučnej zložky elektrickej energie na Slovensku

patria medzi najvyššie v Európe a významne zhoršujú konkurencieschopnosť domácich výrobcov voči zahraničným. Považuje za neodvodniteľné a neakceptovateľné, aby tu výrobné firmy platili za distribúciu elektrickej energie trojnásobne viac oproti tým, ktoré sídlia v susednej Českej republike. Potrebné je akútne a účinné riešenie zo strany regulátora: podľa ZVC musí urobiť zásadný krok, aby slovenské cementárstvo nepoškodzovali vysoké ceny distribučných zložiek elektrickej energie a plynu, ktoré Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ÚRSO) od januára 2017 opäť zvýšil.

Cementárom vlani podľa Štatistického úradu SR klesli tržby na 227,5 milióna eur. Z nich si bezmála polovicu obstarali v zahraničí, kde predávajú voľné výrobné kapacity. Priemerná mesačná mzda sa v tejto skupine nepatrne znížila, ale presahovala 1 550 eur a bola najvyššia zo všetkých. Priemerný evidenčný počet zamestnancov totiž po štyroch rokoch

konečne o máličko stúpol, na 1 244 osôb.

Podobný vývoj zakúsili aj vápenári, ktorých v prvej desiatke zastupuje dcéra belgického producenta Carmeuse Slovakia. Vápno dodávajú železiarňam i papierňam, takže stavebníctvo nie je ich jediným kľúčovým odberateľom. Vápenárom v minulom roku poklesli tržby takmer o sedem percent na 100,4 milióna eur, pričom pätina pochádzala z predaja v zahraničí. Priemernú mzdu posunuli bezmála na 1 320 eur a v zamestnanosti stagnovali, priemer sa ustálil okolo 660 osôb.

Izoláciám pomohol asfalt

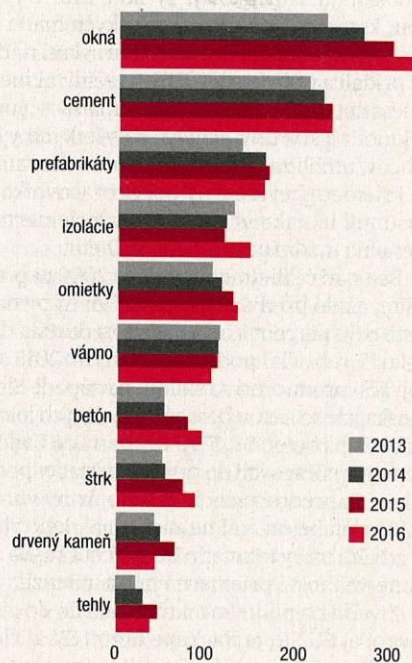
Najvýznamnejší nárast celkových tržieb v minulom roku zistil Štatistický úrad SR vo výrobe izolačných materiálov, do ktorej radí aj producentov asfaltových zmesí a výrobkov. Stúpili o štvrtinu, skoro na 142 miliónov eur a z nich až polovica vzišla z predaja v zahraničí, ktorý takisto podrásť. Individuálne údaje ešte nie sú dostupné, preto nevieme vyhodnotiť, kto z výrobcov sa na zvýšení podieľal. V prvej desiatke najväčších výrobcov stavebných materiálov reprezentuje túto skupinu producent izolácií na báze minerálnej vlny Knauf Insulation z Novej Bane, príslušník rovnomennej nemeckej skupiny, a Doprastav Asfalt so sídlom vo Zvolene. Obalovne asfaltových zmesí má v Senci, Dubnici nad Váhom, Badíne, vo Višňovom, v Ružomberku a Chmianskej Novej Vsi. Tú zrejme využil na stavbe diaľnice D1 medzi obcami Fričovce a Svinia, po ktorej motoristi jazdia už druhý rok.

Štúrovský Icopal uviedol vlani na slovenský trh nový materiál, asfaltovaný pás Supermost na hydroizolácie na mostoch a aj stroj na jeho natavovanie, ktorý podstatne skrátuje čas realizácie a znižuje počet ľudí, ktorí materiál aplikujú. Aj čas aplikácie aktuálnej novinky, krytiny Icopal 3D Easy, je až o 80 percent kratší ako pri šindľoch: navyše sa takto ušetria štyri pätiny kotviacich prvkov. V divízii izolácií sledujú štatistickí aj belgického producenta IKO so závodom na asfaltové šindľe v Senici. V rovnakom meste má výrobný závod aj spoločnosť SK-Text, ktorá recykluje textil a z upravených druhotných vlákenných surovín vyvinula akustickú a tepelnú izoláciu EKOSSEN. Vyrába ju však

na technologickom zariadení spoločnosti Retex a Juta v Českej republike. Izolácie produkujú ekologicky šetrnou metódou airlaid a sú úplne recyklovateľné.

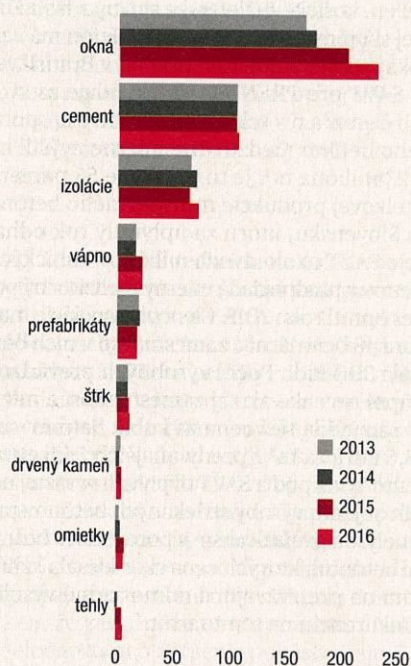
Z textílií je aj flexibilné a udržateľné riešenie pre fasády s názvom FACID, ktoré spoločnosť Schüco predstavila na veľtrhu BAU 2017 v Mníchove koncom minulého roka. Inotex, jeden z troch najväčších dodávateľov PVC profilov pre český aj slovenský

Celkové tržby podľa produktov (mil. eur)

PRAMEN: ŠÚ SR

Tržby z predaja v zahraničí (mil. eur)

PRAMEN: ŠÚ SR

Stavivári hľadajú rezervy a neustále inovujú, aby kvalitou obstáli - nielen doma, ale aj v zahraničí

Stavebné materiály

trh, predstavil zasa profily s jadrom EcoPower-Core. Materiál obsahuje podiel recyklátu PVC a je pritom vzhľadovo aj funkčne identický s produktmi na trhu, ktoré recyklované PVC neobsahujú. Novinkou je aj okno Eforte Fusion, kombinujúce výhody všetkých materiálov - PVC, hliníka i dreva. Oknári vlni riadne pridali a tržby podľa ŠÚ SR zvýšili takmer o desatinu, na magických 320 miliónov eur. Takmer tri štvrtiny, najviac zo všetkých výrobcov, utŕžili za výrobky predané v zahraničí. Priemerný evidenčný počet pracovníkov posunuli už takmer na tritisíc a priemerná mesačná mzda im stúpila na 930 eur.

Betonári čelili stratám po roku 2009 nepretržite, až do predvlnajška, keď im tržby narástli o 50 percent a celá divízia sa dostala do zisku. V rebríčku podľa tržieb za rok 2015 sa najväčší producenti so sídlom na západe Slovenska, ale so sieťou betonární aj v iných lokalitách Zapa beton SK, TBG Doprastav a Ladce Betón, prepracovali do prvej dvadsiatky podnikov. Popredné pozície si tieto firmy vyrábajúce len betón zrejme zachovávajú, lebo vlni zdvihli tržby takmer o 20 percent rástla aj zamestnanosť i priemerná mesačná mzda.

Z veľkých podnikov, ktoré zahŕňa do zisťovania aj ŠÚ SR, je iba Zapa beton SK aj členom Slovenskej asociácie výrobcov transportbetónu (SAVT), ktorá zhromažďuje údaje pre Európsku asociáciu výrobcov transportbetónu. SAVT združuje päť producentov prísad do betónu a päť veľkých betonárov a tí podľa nej robia najnáročnejšie druhy betónu. Z nich k najväčším patrí ešte cementáreň CRH Slovensko s vlastnou sieťou betonární, ktorú má aj Alas Slovakia, líder v ťažbe kameniva, i ďalší člen, košické Inžinierske stavby z francúzskej skupiny Colas. Piaty Eko - Beton má veľkokapacitnú betonáreň priamo v Bratislave.

SAVT pre TREND poskytla údaje za svojich členov a tí v roku 2016 výrobu transportného betónu medziročne mierne zvýšili na 1,123 milióna m³. Je to približne 55 percent z celkovej produkcie transportného betónu na Slovensku, ktorú za uplynulý rok odhaduje SAVT okolo dvoch miliónov kubických metrov a predpokladá mierny medziročný pokles oproti roku 2015. Členovia asociácie mali vlni 48 betonární a zamestnávali v nich bezmála 300 ľudí. Počet výrobných prevádzok stúpol rovnako ako aj zamestnanosť a mierne sa zvýšila tiež cena za kubík betónu - na 58,6 eura za m³ z predvlnajších 55,5 eura. Tento vývoj podľa SAVT ovplyvnil výrazný nárast objemu výroby striekaných betónov pre tunely. Sú oveľa drahšie v porovnaní s bežnými betónmi, ktorých cena skôr klesala vzhľadom na pretrvávajúcu mimoriadne vysokú konkurenciu na tomto trhu.

Štrk sypal, kameň padal

Vyšší dopyt po striekaných betónoch i výstavba skladových hál s priemyselnou podlahou

sa prejavili v raste tržieb za predaj vyťaženého štrku. Vlni sa vyšplhali na teser 84 miliónov eur a boli medziročne vyššie bezmála o štvrtinu. Zhruba 15 percent z nich tvoril predaj v zahraničí a podrástol, rovnako ako aj priemerná zamestnanosť, ktorá sa prehupla nad 800 ľudí. Aj priemerná mzda preskočila tisíc eur, čo bol historický zlom.

Predpokladaný rast dopytu po stavebných materiáloch je sľubný, ale opäť dlhodobu neudržateľný

Nižšia spotreba stavebného kameňa odráža slabšie čerpanie eurofondov a menší rozmach výstavby diaľnic, ktoré nevyžadovali vyššie množstvá kameniva na podkladové vrstvy ciest. Ťažobné podniky hneď zredukovali aj zamestnanosť a priemernú mesačnú mzdu, ktorá však neklesla pod tisíc eur. Prepád tržieb mali spomedzi skupín výrobcov najhlbší, spadli im na 40,5 milióna eur, medziročne skoro o 36 percent. Najväčší už pravdepodobne oželeli výživné medziročné nárasty z predvlnajšieho roka, ktoré sú vi-

ditelne v rebríčku zostavenom podľa tržieb za rok 2015. Patria k nim aj dcérske firmy významných stavebných skupín, zvolenská KSR - Kameňolomy SR z koncernu Strabag či košická Eurovia - Kameňolomy francúzskej skupiny Vinci. Viacerí aj s lídrom, ktorým je bratislavský Alas Slovakia, sú členmi Slovenského združenia výrobcov kameniva (SZVK).

Táto záujmová organizácia zhromažďuje údaje pre Európsku asociáciu výrobcov kameniva za svojich členov, z ktorých 25 pôsobí v ťažbe. Ťažba kameniva im vlni poklesla na 13,2 milióna ton, uviedla pre TREND. Z toho pätinu predstavovali štrkopiesky s medziročným úbytkom okolo 120-tisíc ton a zvyšok stavebný kameň, ktorý stratil 2,1 milióna ton. Za celé Slovensko odhaduje SZVK ešte výraznejší, minimálne dvadsaťpercentný pokles ťažby. Členovia združenia v minulom roku aktívne prevádzkovali 82 ťažobní kameniva, v ktorých zamestnávali bezmála 900 ľudí. Priemerná cena za tonu podľa ich údajov stúpila na sedem a štvrt eura, takmer o šesť percent. Na východe krajiny stála tona kameniva vlni šesť eur, kým ostatné tri roky zabrzdila na úrovni päť eur. Prepád ťažby v tonách tam bol výraznejší, až tridsaťpercentný, ale pokles v tržbách bol miernejší.

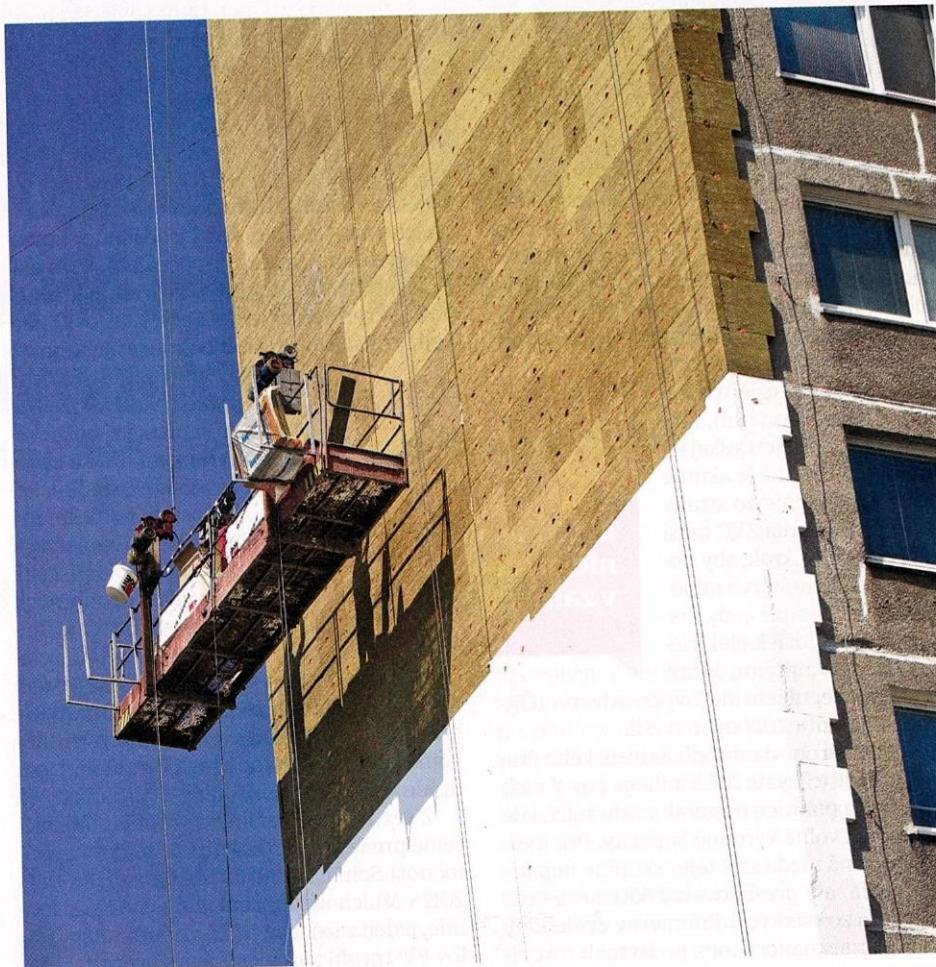

FOTO - MAŇO ŠTRAUC

Výrobcovia betónových prefabrikátov prezili vlnajšok s miernym prepadom tržieb na hodnotu 155 miliónov eur. Posilnili však rady, keďže priemerný počet zamestnancov zdvihli na 1 505 osôb. Priemernú mzdu si pritom udržali blízko 1 100 eur. Tieto podniky sa orientujú na výrobu muriva, zámkovej dlažby či prefabrikovaných dielcov na cesty, mosty i pozemné stavby. Podľa tržieb za rok 2015 bola ich lídrom Xella Slovensko, ktorá vlni naplno využila kapacitu štyroch závodov na výrobu pórobetónových tvárnic na Slovensku i v Českej republike. Tržby jej stúpili a rastový trend má naplánovaný aj v tomto roku, keď predstaví úplne iné usporiadanie sortimentu tvárnic a viaceré nové doplnky. Pórobetonári si na trhu konkurujú s výrobcami pálených tehál, ktorí sa vlni opäť nevyhli poklesu tržieb, priemerného počtu zamestnancov i priemernej mzdy. Tržby štyroch tehliarov za minulý rok dosiahli necelých 37 miliónov eur, čo je menej, ako mali spolu šaštínska Xella a Porfix zo Zemianskych Kostolian v roku 2015. Takmer 16 percent priniesol export, ktorý jediný stúpil.

Malým medziročným rastom tržieb prekvapili vlni producenti omietok. Doťahovali sa na 130 miliónov eur s priemerným počtom 600 zamestnancov, ktorý stagnoval, kým priemerná mesačná mzda stúpala nad 1 400 eur. Podľa tržieb patrí k najväčším francúzsky koncern Saint-Gobain, ktorý však uvádza spoločné tržby za omietky, izolácie z polystyrénu i minerálnej vlny a za výrobu skla. Naopak, Baumit z rakúskeho koncernu Schmid Industrie robí a predáva len maltové zmesi. Sesterský Austrotherm vyrába izolácie v bratislavskom závode a v minulom roku investoval 220-tisíc eur do výroby grafitového polystyrénu. V tomto roku hodlá rozšíriť skladovú kapacitu a pripravuje aj výrobu ďalších pro-

duktov na zatepľovanie fasád, šikmých striech a povalových priestorov.

Dopyt, ceny a pracovná sila rezonujú

Najväčšie verejné zákazky, ktoré stavebné firmy vlni získali, majú podľa zverejnených zmlúv hodnotu 1,2 miliardy eur. Obstarávali ich železnice, správcovia komunikácií, vodárenské podniky, ale aj nemocnice, mestá či štátna investičná spoločnosť, ktorá pripravuje priemyselný park pre štvrtú automobilku. Výživný je aj PPP projekt na výstavbu bratislavského obchvatu a rezort dopravy chce pokračovať v dotačnom programe na podporu zateplenia rodinných domov. Predpokladaný rast dopytu po stavebných materiáloch je tak sľubný, ale opäť dlhodobu neudržateľný.

Napätie je aj na trhu práce, ktorý pre priemysel stavebných hmôt v ostatných rokoch ponúka čoraz menej absolventov technických odborov, ako sú strojár, mechanik, elektrotechnik či chemik. Cementári v oblasti vzdelávania plánujú spoluprácu s príslušnými rezortmi, regionálnou samosprávou a školami. Na prípravu kvalifikovaných pracovníkov majú individuálne programy a CRH Slovensko od júna 2017 opäť otvorí letné trojmesačné stáže pre vysokoškolákov.

Výrobcovia stavebných materiálov sú neoddeliteľnou súčasťou dodávateľského reťazca stavebných firiem a dotýkajú sa ich turbulencie spôsobenej tým, že stavbári spravidla naplňajú nerovnomerné požiadavky investorov. Aby dosahy na svoje hospodárenie zmierlili, hľadajú rezervy najmä v oblasti materiálových vstupov. Pôsobia totiž v energeticky náročnom odvetví, a tak nepretržite investujú do úsporných opatrení. Popri tom inovujú, aby kvalitou obstáli - nielen doma, ale i v zahraničí.

Potenciál za sedem rokov krízy už vyčer-

Ceny okien už rastú

Konateľ spoločnosti Slovaktual Ľubomír Majzlan predpokladá, že ceny okien v roku 2017 medziročne porastú v priemere o päť percent.

Na prelome rokov oknári totiž zaznamenali nárast cien dôležitých surovín, ako sú železo alebo granulát na výrobu PVC. Stúpili tak ceny kovania, výstuh a plastových profilov a to sa už odráža aj v cenách okien. Zároveň pravecký Slovaktual očakáva nárast cien montážnych prác, a to aj o 25 percent. Príčinou je zvýšený záujem o veľké a nadrozmerné presklenia a náročnú montáž ťažkých hliníkových konštrukcií. Žiada si kvalifikovaných odborníkov a investície do modernej manipulačnej techniky, pričom na trhu je väčší nedostatok montážnych partíí. Slovaktual chce dosiahnuť prijateľné dodacie termíny aj počas sezónnych výkyvov, preto sústavne rozširuje kapacity. Naposledy vo februári 2017 ukončil modernizáciu výrobných linky a zvýšil kapacitu na výrobu plastových okien s hliníkovým klipom. Celkovo má v tomto roku naplánované investície vo výške 14,5 milióna eur. Pôjdu najmä do novej haly na výrobu izolačných skiel. Líder trhu očakáva tohtoročný nárast tržieb až do sedem percent v dôsledku zvýšenia predaja i rastu cien. Za jednu z kľúčových zákaziek považuje osadenie 4 670 obvodových metrov hliníkových konštrukcií v projekte CityPark v bratislavskom Ružinov. Aktuálne firma zamestnáva v priemere 600 zamestnancov. Nárast pracovnej sily zodpovedá tržbám, ktoré vlni stúpili o 28 percent, bezmála na 70 miliónov eur. (kš)

pali. Hneď prvou reakciou na oslabenie dopytu bolo zníženie cien, ktoré však pretrvávajú a rastúce náklady sa v nich neodrážajú buď vôbec, alebo iba čiastočne. Erik Zemánek, prezident SAVT, za príčiny rozdielov medzi vývojom cien v hospodárstve a v priemysle stavebných materiálov považuje najmä rozkolísané tržby, ale aj nadbytok kapacít, nerešpektovanie kvalitatívnych požiadaviek zo strany investorov a dozoru i neustály prílev ponúk zo zahraničia. Avizovaný rast spotrebiteľských cien v tomto roku pokladá za dobrý signál aj pre stavebné materiály, ale domnieva sa, že zásadné zmeny nenastanú. Veľké spoločnosti sa o zvýšení pokúsia, najmä ak produkujú základné suroviny na ďalšiu výrobu. Takže ceny môžu stúpnuť, ale najviac do 1,5 percenta.

© TREND